

Een grasveld ingezaaid in maart 2006, en gemaaid en bespeelbaar in juni 2006.

Bij pas ingezaaid moet je niet meer met een trekker er door rijden.

Zaaien of zoden leggen

Bij de aanleg van een nieuwe golfbaan of de vervanging van een green, wordt de nieuwe grasmat meestal verkregen door inzaaien. Gazons en stadionvelden worden tegenwoordig vooral aangelegd met graszoden. Bieden zoden ook mogelijkheden op de golfbaan?

TEKST EN FOTO'S: BERTUS GIBCUS

Het golfspel stelt hoge eisen aan het speeloppervlak. Het moet egaal, vlak, goed ontwaterd en draagkrachtig zijn. Bovendien is een goed gesloten en egaal kort gemaaid grasmat vereist. De hoogste eisen worden gesteld aan de green en daar gaat dan ook de meeste zorg naar uit. Bij aanleg of renovatie is te kiezen uit inzaaien of graszoden leggen. Zaaien is aanzienlijk goedkoper, maar het duurt veel langer voordat de grasmat kan worden bespeeld. Het bezoden van fairways is uit kostenoverwegingen niet aantrekkelijk vanwege de grote oppervlakte. Voor greens is het de vraag of een speeloppervlak wordt verkregen dat voldoet aan de hoge eisen van de gebruikers.

Zaaien

Voor het inzaaien is een goed zaai-bed essentieel voor de kieming en vestiging van het gras. De bodem moet stabiel en egaal zijn en voldoende vocht en voedingsstoffen kunnen vasthouden. Gestreefd wordt naar een toplaag met 2 tot 5 procent organische stof en, afhan-

kelijk van de toegepaste grassoorten, een zuurgraad (pH) tussen 4,8 en 5,5. Humeuze zandgronden zullen meestal verschaald moeten worden. Ook de toplaag van fairways op kleigrond moet worden verschaald door het mengen van zand om daarmee goede kiemingsomstandigheden te verkrijgen. Een goede ontwatering is in alle gevallen belangrijk, waarbij naast een goed doorlatend profiel vaak een drainagesysteem nodig is. Zodra het graszaad opkomt, vereist het de nodige zorg. Bij droogte moet tijdig worden berekend en om te voorkomen dat onkruid de overhand krijgt, moeten greens en tees vanaf het begin worden gewied. Het jonge gras wordt aanvankelijk met ongeveer 20 kg stikstof per hectare bemest. Na enkele weken kan de dosering worden opgevoerd tot de aanbevolen hoeveelheid. Met maaien van de greens wordt begonnen als het gras 30 mm hoog is, waarna om de week de maaihoogte wordt aangepast totdat de gewenste maaihoogte is bereikt. Bij een goede zorg is een ingezaaide grasmat na ongeveer drie maanden gesloten en

na een jaar goed bespeelbaar. Afgezien van het weer heb je bij zaaien vrijwel alles in de hand. Je kunt de gewenste grasmengsels zelf kiezen. De vereiste vlakheid is bij inzaai gemakkelijker te realiseren dan met zoden. Er is geen risico op een slechte aansluiting met de ondergrond die een diepe doorworteling belemmert. Ook de problemen met naden komen bij inzaai niet voor. Overmatige viltvorming is vanaf het eerste begin in de hand te houden onder andere door zorgvuldig te beregenen en te bemesten.

Zoden

Voordeel van graszoden is dat de grasmat al kort na aanleg beloopbaar en bespeelbaar is. In feite wordt het eerste jaar van de ontwikkeling van de grasmat overgeslagen, of liever gezegd uitbesteed aan de zodenkweker. De zodenkweker neemt de intensieve zorg voor de jonge grasmat voor zijn rekening. Dit scheelt werk op de baan, maar komt natuurlijk terug in de aanschafprijs. Bij aanschaf van graszoden is het belangrijk dat er met de

In de eerste week van juni 2006 ingezaaid, drie weken later staat het er al aardig bij.

Een behoorlijke wortellengte van roodzwenk in juni 2006, die gezaaid is in september 2005.

leverancier een goede afstemming plaatsvindt wat betreft de kwaliteit: grassoorten, oppervlakte, dikte van de zode en van de viltlaag. Veel zoden met roodzwenkgras en/of struisgrassen bevatten wel 15 mm vilt. Dit is teveel voor greens en tees, terwijl het vilt kort na het aanleggen nog niet goed is te verwijderen uit de nog kwetsbare en losliggende zode. In verband met de vereiste doorlatendheid, stabiliteit en draagkracht mag de grond van de zode niet te veel leem, klei of organische stof bevatten. Deze bestanddelen zorgen voor meer samenhang van de graszoden. Ze zijn dan gemakkelijker te leggen, maar op de golfbaan moeten de zoden voldoende schraal zijn. Een groot verschil in samenstelling tussen de grond van de zoden en de ondergrond kan leiden tot een storing in de waterafvoer, waardoor een te weke zode ontstaat. Een dergelijke overgang is bovendien ongunstig voor een goede hechting van de graswortels in de ondergrond.

Leggen van zoden

De voorbereiding voor het leggen van

graszoden is vergelijkbaar met die van inzaaien. Afhankelijk van de situatie wordt de ondergrond bewerkt om de doorwortelbaarheid en waterafvoer te verbeteren. Vervolgens wordt de grond aangedrukt en nauwkeurig geëgaliseerd. De oneffenheden in de ondergrond door nazakkingen, slordig werken of het belopen van het geëgaliseerde oppervlak kunnen niet met de zoden worden weggevoerd. Door het uitvallen van grond tijdens het transport en leggen van de zoden ontstaan oneffenheden in het oppervlak. Dit is onvermijdelijk. Door vanaf de zijkant te werken en alleen te lopen over de al gelegde zoden krijg je een vlakker oppervlak. De zoden worden vanzelfsprekend zo strak mogelijk tegen elkaar gelegd, met een zo klein mogelijke naad. Om een vlak oppervlak te krijgen en om uitdroging vanuit de randen tegen te gaan, worden de naden afgestrooid met schrale dressgrond. Na de aanleg is het zaak om de viltlaag zo snel mogelijk op de gewenste dikte te krijgen en de wortels zo snel en diep mogelijk te laten hechten in de ondergrond.

Regelmatig beluchten is daarom noodzakelijk. De vereiste vlakheid wordt verkregen door, afhankelijk van de vetheid van de toplaag, consequent te dresen of te bezanden. Het blijft echter de vraag of met bezoden een even vlakke green kan worden gerealiseerd als met zaaien.

Conclusie

Zowel met zaaien als met bezoden is een hoogwaardige vlakke grasmat te realiseren. Beide methoden vragen veel zorg en aandacht, ook in de voorbereiding. Naast de aanschafprijs heeft zaaien het voordeel dat het gemakkelijker is om een zeer egaal speeloppervlak te realiseren met een goed wortelende grasmat en een goed gedoseerde viltlaag. Toepassing van zoden vraagt op deze punten meer aandacht. Zoden kunnen echter al kort na aanleg worden belopen en bespeeld, terwijl inzaai toch een jaartje geduld vereist. 🏌️

Bertus Gibcus is werkzaam bij IPC Groene Ruimte te Arnhem. Wanneer u denkt aan de optimalisatie van uw golfbaan neem dan contact op met IPC Groene Ruimte voor advisering en training op maat, telefoon (026) 355 01 00.

Een zode gebruikt voor herstelwerkzaamheden op een tee.

Zo moeten graszoden in elk geval niet worden gelegd.